

زیچ حیاتی چیست ؟

زیچ در لغت، معرب کلمه‌ی فارسی زیگ و به معنای تعیین احوال ستارگان، و جدولی است که از آن به حرکات سیارات معرفت یابند.

همه زیچ فلك جدول به جدول
به اصطراب حکمت کرده‌ام حل
نظامی

اصل فارسی کلمه، به معنای ریسمان (زه) بوده و بتدریج بر سیل توسع به رشته‌های موازی که تارهای پارچه‌ای از آنها تشکیل می‌یابد اطلاق شده و بالاخره به مناسبت مشابهت خطوط یک جدول عددی به رشته تارهایی که در کارگاه بافندگی تنظیم می‌شود این گونه جداول نیز زیچ خوانده شد.

زیجهای مورد استفاده در خانه‌های بهداشت (ومتعاقبا" در پایگاههای بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی شهری) که دارای چند دایره متحدالمرکز و ۱۲ قطاع (هر قطاع برای یک ماه) است نام خود را از جداولی که در رصد خانه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد وام گرفته است و چون از آن برای ثبت و نمایش آمارهای حیاتی بهره گرفته می‌شود پسوند "حیاتی" دارد.

زیچ حیاتی ورقه‌ای است با طول و عرض ۷۰ و ۵۰ سانتیمتر که در آغاز فقط برای نمایش وقایعی که در زمینه تولد و مرگ اتفاق می‌افتاد، فراهم آمد و بتدریج در جریان کار، از سویی کارآیی و سهولت کاربرد خود را نشان داد و از سوی دیگر برای افزودن پاره‌های داده‌ها - چه در تکمیل داده‌های پیشین و چه افزون داده‌های نو - آمادگی یافت.

اول بار در سال ۱۳۶۷ نمونه اولیه زیچ حیاتی در خانه‌های بهداشت کشور بکار گرفته شد. زیجهای اولیه غالباً به روش اوزالید و سیاه و سفید تهیه می‌شد ولی بتدریج با اثبات کارآیی این ابزار، چاپ و سپس چاپ رنگی آنها میسر گردید.

راهنمای تنظیم زیج حیاتی

این فرم از ابتدا تا پایان سال باید به دیوار خانه بهداشت یا پایگاههای بهداشت روستایی در روستا و پایگاههای بهداشت غیر ضمیمه شهری و مراکز بهداشتی درمانی شهری (پایگاه بهداشت ضمیمه) در شهرها نصب باشد و فرم سال بعد بر روی آن قرار گیرد.

هدف از تکمیل این فرم داشتن اطلاعات آماری بهنگام و دقیق از جمعیت تحت پوشش روستایی و شهری و محاسبه شاخصهای جمعیتی - بهداشتی هر خانه بهداشت، پایگاه بهداشت یا مرکز بهداشتی درمانی شهری است تا در نهایت کل جمعیت روستایی و جمعیت شهری تحت پوشش بدست آید و بتوان هر سال نتیجه فعالیتهای واحدهای ارائه کننده خدمات بهداشتی درمانی (خانههای بهداشت و پایگاههای بهداشت) را به صورت کمی ارزیابی کرد و برای تحقیقات علمی اطلاعات کامل و بهنگامی در اختیار داشت. برای رسیدن به این هدفها، عملکرد درست همه کسانی که به نوعی در این کار دخالت دارند اهمیت دارد.

در بالا و وسط صفحه زیج نام دانشگاه یا دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی، مرکز بهداشت شهرستان و واحد مربوط (خانه بهداشت، پایگاه بهداشت ضمیمه یا غیر ضمیمه) قید می شود.

مثال:

دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی فسا

مرکز بهداشت شهرستان فسا

آمار جمعیت، تولد و مرگ در خانه بهداشت علی آباد یا

آمار جمعیت، تولد و مرگ در پایگاه بهداشت شماره ۱

و نیز بر حسب جمعیت ایرانی یا غیر ایرانی.

۱- جدول جمعیت بر حسب سن و جنس :

جمعیت تحت پوشش خانه بهداشت را بر حسب روستاهای اصلی و قمر و کل مطابق با سرشماری که در ابتدای هر سال (فروردین یا اردیبهشت) انجام میگیرد به تفکیک گروههای سنی و جنسی ثبت کنید و برای پایگاههای بهداشت، جمعیت سرشماری شده را به تفکیک جنس و سن در ستون (شهری / روستای اصلی) ثبت کنید و ستونهای بعد (یعنی روستاهای قمر یا کل) را خالی بگذارید. توجه داشته باشید که ستونهای مربوط به جمعیت زنان در فاصله سنی ۱۰ تا ۴۹ سال در هر کدام از سطرهای ۱۰ تا ۱۴ سال، ۲۰ تا ۲۴ سال

... الی آخر به دو قسمت تقسیم شده است . همانطور که در زیر نویس جداول هم می بینید ، در هر سطر ستون سمت راست (یعنی ستون سفید) برای نوشتن کل جمعیت زنان ، ستون چپ (یعنی رنگی) برای ثبت رقم جمعیت زنان همسر دار در آن گروه سنی است . سپس مجموع جمعهای مندرج در ردیف جمع در زیر ستون نوشته میشود.

۲- جدول مرگ مادران به دلیل عوارض حاملگی وزایمان بر حسب سن مادر و علت مرگ :

این جدول رابه تفکیک روستاهای اصلی وقمر برای مناطق روستایی ودرمناطق شهری فقط درستون مربوط به جمعیت شهری / روستای اصلی وبرحسب گروههای سنی مادران از ۱۰ تا ۴۹ سال برای علت مرگ مادر به روش چوب خطی پر کنید. در پر کردن این جدول به تعاریف زیر توجه فرمائید.

- خونریزی :

اگر مادری در طول بارداری یا در حین زایمان ویا تا ۴۲روز بعداز زایمان ، به علت خونریزی از مجرای زایمانی بمیرد، باید در ردیف مرگ به علت خونریزی یک علامت زده شود.

- عفونت بعداز زایمان :

اگر مادر ۲ تا ۱۰ روز بعداز زایمان وبه دنبال تب بیش از ۳۸ درجه سانتی گراد بمیرد باید به عنوان عفونت بعداز زایمان ثبت شود.

- مسمومیت حاملگی :

- مسمومیت حاملگی چند علامت دارد:

☒ فشارخون^۱ بالاتر از حد معمول (فشارخون معمول یعنی فشارخون زن باردار تحت مراقبت

در طول دوران بارداری که برایش اشکالی ایجاد نکرده است .)

☒ ورم سراسری بدن یا ورم شدید دستها وصورت

☒ وجود آلبومین در ادرار در طول دوره بارداری

^۱ در دو حالت می گوئیم فشارخون بالاتر از حد معمول است :

یکی وقتی که فشارخون خانمی راندازه بگیریم و ببینیم که باندازه های قبلی فشارخون اوتفاوت عمده دارد یعنی فشارخون حداکثر (ماگرمم) ۳۰ میلی متر جیوه یا بیشتر وفشارخون حداقل (مینیمم) ۱۵ میلیمتر جیوه یا بیشتر افزایش پیدا کرده است .
دوم وقتی که فشارخون زنی راندازه بگیریم وفشارحداکثر بالاتر از ۱۴۰ وفشار حداقل بالاتر از ۹۰ میلیمتر جیوه باشد.

چنانچه مادر بارداری بایک یا چند علامت از علائم مذکور بمیرد باید در ردیف مرگ به علت مسمومیت حاملگی منظور گردد.

بیماریهای قلبی :

اگر مرگ مادر در دوران بارداری ، حین زایمان یا تا ۴۲روز بعد از زایمان به تشخیص پزشک به علت داشتن عارضه قلبی مادر باشد ، در این قسمت علامت زده میشود.

- سایر : اگر مرگ مادر در دوران بارداری ، حین زایمان یا تا ۴۲روز بعد از زایمان به علتی غیر از سه علت فوق باشد در ردیف سایر ثبت میشود.

توجه داشته باشید که اگر مرگ مادر در طول دوران بارداری ، حین زایمان و یا تا ۴۲روز پس از زایمان به علتی دیگری مثل حوادث پیش آمده باشد نبایستی به عنوان مرگ مادر ثبت شود.

۳- جدول تولد بر حسب وزن و جنس نوزاد ، سن مادر و شرایط زایمان

این جدول خود به ۵ بخش تقسیم شده است و اطلاعات در هر بخش به تفکیک روستاهای اصلی و قمر برای مناطق روستای و در مناطق شهری ، جداگانه ثبت میشود.

- بخش اول : تعداد دختران و پسران مرده بدنی آمده به روش چوب خطی علامت زده می شود در دو حالت نوزاد مرده به دنیا آمده حساب آید:

الف - نوزادی که بعد از هفته بیستم بدنی آمده است و هیچ یک از علائم حیاتی را ندارد. (حتی یک نفس هم نکشیده و گریه نکرده است)

ب - نوزادی که با وزن بیش از ۵۰۰ گرم (بدون احتساب وزن جفت) بدنی آمده و در زمان تولد فاقد علائم حیاتی است .

- بخش دوم : مربوط به تعداد کل نوزادان زنده متولد شده و جنس آنها بر حسب منطقه می باشد.

- بخش سوم : مربوط به وزن هنگام تولد نوزاد بر حسب جنس اوست چنانچه وزن هنگام تولد در دست نبود میتوانید وزن روز دهم تولد را اندازه بگیرید. زیرا بعد از تولد تا روز هفتم وزن کودک اندکی کم میشود و بعد مجدداً روبه افزایش می گذارد بطوری که درست روز دهم تولد وزن او معادل وزن روز تولدش میباشد.

- تعداد نوزادانی راکه وزنشان کمتر از ۲۵۰۰گرم باشد در دو ستون اول این قسمت و آنهایی راکه وزنشان ۲۵۰۰گرم یا بیشتر است در دو ستون بعدی علامت بزیند در دو ستون آخرین بخش تعداد نوزادانی ثبت می شود که موفق به وزن کردن آنها نشده اید.

- **بخش چهارم:** مربوط به سن مادر در هر تولد زنده نوزاد اوست. توجه داشته باشید که اگر حاصل زایمان ۲ یا چند نوزاد است (دوقلو یا بیشتر) باید برای هر یک از تولدهای زنده در قسمت سن مادر یک علامت زده شود یعنی برای دوقلو ۲ بار علامت زده میشود. زیرا در این بخش از جدول تعداد تولدها مطرح است. در نهایت مجموع ارقام درون ستونهای این بخش با ارقام بخشهای سوم و دوم این جدول مساوی خواهند بود.

بخش پنجم: دربرگیرنده شرایط زایمان در بیمارستان یا منزل زائو است. چنانچه زایمان در بیمارستان یا زایشگاه انجام شده باشد تعداد آنها را در ستون مربوط علامت بزیند و اگر زایمان در منزل زائو انجام گرفته باشد بر حسب اینکه کمک کننده به زایمان چه کسی است در ستونهای زیر آن علامت بگذارید دقت کنید که اگر حاصل زایمان دوقلو یا چندقلو باشد در این بخش فقط یک بار ثبت میشود زیرا مادر هر دو نوزاد یکی است و به این ترتیب می توان درصد چندقلوئی را هم بدست آورد. (در واقع اختلاف بین مجموعه نوزادان زنده و مرده دنیا آمده از این ستون تعداد دوقلو یا چندقلو ها را بدست می دهد). ماماها محلی و ماماها روستایی که تحصیلات مامایی را نگذرانده اند، در صورت گذراندن دوره های آموزشی که توسط مرکز بهداشت برگزار می گردد به عنوان مامای دوره دیده تلقی می شوند ولی چنانچه این دوره آموزشی را نگذرانده باشند باید به عنوان ماماها دوره ندیده به حساب آیند.

زایمان در بیمارستان یا زایشگاه: به مواردی اطلاق میشود که زایمان در داخل بیمارستان، زایشگاه، تسهیلات زایمانی و یا مطب پزشک انجام شده باشد.

زایمان در منزل: هر زایمانی که در محلی غیر از بیمارستان، زایشگاه، تسهیلات زایمانی و مطب پزشک انجام گرفته باشد زایمان در منزل حساب میشود.

توجه داشته باشید که کل این جدول در واحد بهداشتی درمانی به صورت چوب خطی تکمیل میشود.

۴- جدول مرگ برحسب سن و جنس:

در این جدول آمار مرگ در مناطق روستایی تحت پوشش به تفکیک منطقه سکونت فرد و برحسب جنس و سن به صورت چوب خطی ثبت می شود. توجه داشته باشید که باید همه مرگهایی که در محدوده واحد بهداشتی درمانی اتفاق می افتد ثبت گردد. کمتر از یکماه یعنی از بدو تولد تا ۲۸ روزگی کامل و یکماه تا کمتر از یکسال (یعنی از روز ۲۹ تولد تا وقتی که سن کودک به ۱۱ ماه و ۲۹ روز برسد و یا در مورد (۱ تا ۴ سال) یعنی درست از وقتی ۳۶۵ روز از تولد کودک گذشته باشد تا زمانی که ۴ سال و ۱۱ ماه و ۲۹ روزگی او باشد و به همین ترتیب برای بقیه گروههای سنی .

۵- جدول پوشش تنظیم خانواده بر حسب نوع روش در آخرین روز هر فصل:

در روز آخر هر فصل (۳۱ خرداد - ۳۱ شهریور - ۳۰ آذر - ۲۹ اسفند) تعداد افرادی (زن و شوهرهایی) را که از هر نوع وسیله یا روش پیشگیری از حاملگی استفاده می کنند در دفتر مربوط، شمارش کرده و در محل مخصوص به خود بنویسید.

توجه داشته باشید که تعداد افراد ثبت می شود نه تعداد وسایلی که از آنها استفاده شده است. یعنی مثلاً اگر زن یا شوهری ۵ قرص کاندوم و یا ۵ بسته قرص دریافت کرده باشند فقط یک نفر به حساب می آید نه ۵ نفر

دقت کنید که در پایان آخرین روز هر فصل تعداد افرادی که از وسیله مورد نظر استفاده می کنند باید در محل مخصوص خود ثبت شوند. نه فقط تعداد افرادی که در آن زمان وسیله دریافت کرده اند یعنی اگر فردی در پایان خرداد ماه برای سه ماه بعد، قرص دریافت کرد و بهروز و کارمند بهداشتی مطمئن بود که در سه ماه بعد قرصها را استفاده می کند در پایان آخرین روز ماه شهریور نیز باید این فرد را نیز به حساب آورد. در پر کردن این جدول اطمینان بهروز یا کاردان بهداشتی نسبت به استفاده از هر یک از وسایل یا روشها شرط اصلی است.

در مورد تعداد افرادی که اقدام به بستن لوله ها کرده اند (زن یا مرد) تعداد کل آنها نیز در آخرین روز پایان هر فصل در ستون مربوط ثبت می شود، چنانچه به جای انجام این کار، اقدام به جمع تجمعی اعداد نمایند این خطر وجود دارد که در میان مردان و زنان تحت پوشش مهاجرت یا مرگی حادث شود آمار آنها دقیقاً ثبت نگردد یعنی اگر زنی در ماه خرداد اقدام به بستن لوله های رحمی کند، از خرداد ماه به بعد تا پایان ۴۹ سالگی خود اگر نمیرد و مهاجرت نکند هر بار در قسمت مربوط ثبت می گردد (در مورد واکتومی مردان نیز باید سن زن مطرح باشد) و یا اگر زنی از ماه مرداد، قرص جلوگیری مصرف کرد از پایان شهریور ماه به بعد تا زمان قطع قرص، هر بار باید در آمار ثبت شود.

روش طبیعی به استفاده از روشهای غیر دارویی و غیر مکانیکی برای پیشگیری از بارداری در روزهایی که امکان باروری وجود داشته باشد گویند. انواع این روشها عبارتند از: روش ریتمیک یا تقویمی، روش موکوس گردن رحم (یا روش تخمک گذاری) روش شیردهی، روش خودداری از نزدیکی، روش دمای پایه بدن و روش نزدیکی منقطع.

در قسمت سایر، تعداد افرادی نوشته می شود که از روشها و وسایلی غیر از آنها که ثبت شده اند، استفاده می کنند.

۶- جدول علت مرگ در کودکان کمتر از پنج سال :

تعداد کودکان فوت شده ای را که کمتر از یک ماه، یکماه تا ۱۱ ماهه و ۱ تا ۴ ساله (بهمان تعارفی که در توضیح مربوط به جدول مرگ آمد) بر حسب علت مرگ آنها در مکان مربوط، به روش چوب خطی ثبت کنید. برای ثبت موارد به عنوان بالای هر ستون توجه داشته باشید. محلهایی که بروز مرگ به علت های خاص در سنین مربوطه ناممکن می باشد در این جدول با رنگ تیره تر پر شده است.

مرگ ناشی از عارضه کمبود وزن هنگام تولد:

مرگ نوزادی که بعد از هفته سی و هفتم بارداری مادر با وزن هنگام تولد ۲۵۰۰ گرم یا کمتر به دنیا آمده است و حداکثر تا پایان اولین ماه زندگی به دلیل عوارض از این کمبود وزن هنگام تولد مرده باشد در این قسمت ثبت میشود.

مرگ ناشی از نارسایی نوزاد:

مرگ نوزادی که قبلاً هفته سی و هفتم بارداری بدنیا آمده باشد (خواه با وزن زمان تولد کم یا طبیعی) و حداکثر تا پایان اولین ماه زندگی به دلیل عوارض ناشی از این تولد زودرس مرده باشد، در این قسمت ثبت میگردد.

مرگ ناشی از بیماریهای قابل پیشگیری با واکسن :

شامل مرگ به علت سرخک، سیاه سرفه، کزاز، فلج اطفال، هیپاتیت B، دیفتیری و سل است.

مرگ نوزاد از صدمات زایمانی :

چنانچه نوزادی با علائم حیاتی (زنده) بدنیا آید، ناهنجاری مادرزادی آشکاری نداشته باشد ولی علائم حیاتی اضعیف باشند به طوری که به اقدامات اولیه احیاء نوزاد پاسخ ندهد و حداکثر تا یک ساعت پس از زایمان بمیرد، در این قسمت علامت زده میشود.

مرگ ناشی از ناهنجاری مادرزادی :

مرگ کودکان تا پنج سال که با علائم حیاتی بدنیا آمده باشد (زنده بدنیا آمده) چنانچه پس از تولد ناهنجاری واضح و مشهودی داشته باشد که منجر به مرگ نوزاد گردد باید در قسمت مرگ کمتر از یکماهگی به دلیل ناهنجاری مادرزادی ثبت گردد. در صورتیکه ناهنجاری واضح و آشکار نداشت، تشخیص مرگ به علت ناهنجاری فقط با پزشک خواهد بود.

مرگ ناشی از حوادث، مسمومیتها و سوختگیها :

چنانچه کودک زیر پنج سالی به دلیل حادثه، مسمومیت یا سوختگی فوت کرد هر چند که زمینه بیماریهای دیگری هم داشته باشد. در این قسمت ثبت گردد.

۷- دایره زیج حیاتی مربوط به تولد زنده و مرگ بر حسب ماههای سال :

در دایره مرکزی (سفید) سال مربوط را که آمار آن سال در فرم زیج حیاتی ثبت میشود بنویسد. (مثال سال ۱۳۷۵)

برای دوایر دیگر در پایان هر ماه عدد مربوط به آن ماه از جداول مربوط استخراج کنید. و به فرم زیر در دایره زیج به تفکیک روستای اصلی و قمر برای مناطق روستای و برای مراکز شهری در مربعها ثبت نمائید.

دایره زرد : مربوط به متولدین زنده است .

دایره نارنجی : نشان دهنده آمار مرگ کودکان زیر یکسال است.

دایره سبز : مربوط به آمار مرگ کودکان از یکسال تا کمتر از پنج سال است.

دایره آبی : مرگ پنج سال به بالا را نشان می دهد.

هر کدام از اعداد درون دایره زیج حیاتی با سایر جداول کنترل و چک میشود بنابراین دقت زیاد در ثبت آمار لازم است .

به خاطر داشته باشید اعدادی را که در دایره زیج حیاتی ثبت میکنید ، طوری نوشته شود که بدون چرخش دایره براحتی از روبرو قابل خواندن باشد.

دقت کنید که در واحدهای بهداشتی درمانی به غیر از جدول مربوط به آمار جمعیت تحت پوشش به تفکیک سن و جنس و دایره زیج حیاتی و جدول تنظیم خانواده که داده ها به عدد در آنها ثبت می شود در بقیه جداول اطلاعات به صورت چوب خطی ثبت می گردد. ولی در مراکز شهرستان و مراکز استان زیج نهایی پس از استخراج از کامپیوتر برای تمام جداول با عدد و رقم نوشته می شود.

توجه کنید : درابتدای هر سال باید زیجهای حیاتی سال قبل خانه های بهداشت یا پایگاههای بهداشت از تمام آن مراکز جمع آوری گردد و عینا وارد کامپیوتر شود و دیسکت اطلاعاتی آن حداکثر تا پایان اردیبهشت به مرکز گسترش شبکه های بهداشتی درمانی وزارت بهداشت درمان آموزش پزشکی ارسال گردد.

توجه:

- براساس نظرخواهی از سازمان ثبت احوال، فقط برای متولدینی که پدر آنها ایرانی است شناسنامه ایرانی صادر می شود. بنابراین، کلیه خانوارهایی که پدر خانوار، ایرانی است جزو خانوارهای ایرانی محسوب می شوند و اطلاعات آنها در زیج حیاتی خانوارهای ایرانی درج می گردد و در غیر این صورت به عنوان اتباع بیگانه به حساب آمده و اطلاعات آنها در زیج حیاتی جمعیت غیر ایرانی ثبت می شود.
- برای تعداد کم جمعیت های غیر ایرانی (حتی یک خانوار) هم زیج حیاتی جداگانه تهیه می گردد.
- زیجهای حیاتی خاص جمعیت غیر ایرانی نیز همانند زیجهای حیاتی جمعیت ایرانی در پایان هر سال جمع آوری می شود و برای ورود به رایانه به مرکز بهداشت شهرستان تحویل می گردد و سپس، مجدداً به واحد تهیه کننده آن عودت داده می شود تا بر روی دیوار آن واحد باقی بماند.
- چنانچه در وسط سال مهاجر غیر ایرانی به منطقه وارد شد، در آن سال زیج جداگانه ندارند و فقط سرشماری در آغاز هر سال انجام می گیرد و براساس آن زیج تنظیم می شود.
- در پایگاههای بهداشت روستایی، داده ها در ستونهای مربوط به روستای اصلی ثبت می گردد و به عنوان جمعیت روستایی به حساب می آید.

علاوه بر توجه به دو راهنما در دو طرف بالای برگه زیج حیاتی و زیرنویسهای هر یک از جداول، توجه به نکات زیر ضرورت دارد:

زیجهای کنونی دارای ۶ جدول و پنج دایره متحدالمرکز است که در چهار رنگ چاپ می شود. دوایر متحدالمرکز در نسخه های رنگی از داخل به خارج بترتیب سفید (برای ثبت سال)، زرد (ثبت موالید زنده)، نارنجی (ثبت مرگهای ۱ تا ۱۱ ماهه)، سبز (برای ثبت مرگهای ۱ تا ۴ ساله)، و آبی (برای ثبت مرگهای ۵ ساله و بالاتر) چاپ می شود. در درون قطعات ۱۲ گانه و در محدوده هر یک از رنگهای چهارگانه زرد، نارنجی، سبز و آبی یک مربع و یک دایره پیش بینی شده است: در زیجهای حیاتی قابل استفاده در خانه های بهداشت مربع برای ثبت ارقام اتفاقاتی است که در روستای اصلی پیش می آید و دایره

برای ثبت رقم اتفاقاتی است که در روستا یا روستاهای قمر حادث می‌شود. اگر خانه بهداشت بیش از یک روستای قمر داشته باشد مجموع داده‌های آنها در همان یک دایره ثبت می‌شود.

برای زیجهای حیاتی قابل استفاده در پایگاهها بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی، مربع □ برای ثبت ارقام اتفاقاتی است که در جمعیت شهری تحت پوشش پیش می‌آید و دایره ○ برای ثبت رقم اتفاقات پیش آمده در جمعیت روستایی تحت پوشش مرکز بهداشتی درمانی شهری یا پایگاه بهداشت (در صورت داشتن جمعیت روستایی مستقیم تحت پوشش آن واحدها) می‌باشد.

همین مفاهیم در جمعیت‌های شهری و روستایی برای جمعیت غیرایرانی هم که در پوشش واحدهای ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی درمانی هستند (خانه بهداشت، پایگاه بهداشت و مرکز بهداشتی درمانی شهری) کاربرد دارد.

شاخصهایی که از زیج حیاتی قابل محاسبه است

الف - میزانهای جمعیتی:

- درصد گروه سنی زیر یکسال

$$\frac{\text{جمعیت زیر یکسال}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$$

- درصد گروه سنی زیر ۵ سال

$$\frac{\text{جمعیت زیر ۵ سال}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$$

درصد گروه سنی زیر ۱۵ سال

$$\frac{\text{جمعیت زیر ۱۵ سال}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$$

درصد گروه سنی ۱۵ تا ۶۴ سال

$$\frac{\text{جمعیت ۱۵ تا ۶۴ سال}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$$

درصد گروه سنی ۶۵ سال و بالاتر

$$\frac{\text{جمعیت ۶۵ سال و بالاتر}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$$

نسبت درصد سرباری

جمعیت صفر تا ۱۴ ساله + جمعیت ۶۵ ساله و بالاتر

_____ × ۱۰۰

جمعیت ۱۵ تا ۶۴ سال

درصد زنان شوهردار در هر گروه سنی از ۱۵ تا ۴۹ سال

جمعیت زنان شوهردار در هر گروه سنی

_____ × ۱۰۰

کل جمعیت زنان در همان گروه سنی

درصد زنان شوهردار ۱۵ تا ۴۹ ساله به کل زنان

جمعیت زنان شوهردار ۱۵ تا ۴۹ ساله

_____ × ۱۰۰

کل جمعیت زنان ۱۵ تا ۴۹ ساله

رشد طبیعی جمعیت

میزان خام مرگ - میزان خام تولد = رشد طبیعی جمعیت

ب - میزانهای مربوط به رفتار باروری :

میزان خام تولد

تعداد موالید زنده یکسال

_____ × ۱۰۰۰

جمعیت همان سال

میزان باروری عمومی

تعداد موالید زنده یکسال

_____ × ۱۰۰۰

جمعیت زنان ۱۵ تا ۴۹ ساله

میزانهای باروری اختصاصی سنی

تعداد موالید زنده یکسال در هر گروه سنی

$$\frac{\text{تعداد موالید زنده یکسال در هر گروه سنی}}{\text{جمعیت زنان همان گروه سنی در همان سال}} \times 1000$$

جمعیت زنان همان گروه سنی در همان سال

میزان باروری کلی

۵ × مجموع میزانهای باروری اختصاصی سنی

$$\frac{\text{مجموع میزانهای باروری اختصاصی سنی}}{1000}$$

درصد زایمانهایی که توسط شخص دوره دیده در منزل انجام شده است

تعداد زایمانها در منزل توسط شخص دوره دیده

$$\frac{\text{تعداد زایمانها در منزل توسط شخص دوره دیده}}{\text{کل زایمانها}} \times 100$$

کل زایمانها

درصد زایمانهایی که بوسیله شخص دوره ندیده انجام شده است

تعداد زایمانها در منزل توسط شخص دوره ندیده

$$\frac{\text{تعداد زایمانها در منزل توسط شخص دوره ندیده}}{\text{کل زایمانها}} \times 100$$

کل زایمانها

درصد زایمانهایی که در بیمارستان انجام شده است

تعداد زایمانهای انجام شده در بیمارستان

$$\frac{\text{تعداد زایمانهای انجام شده در بیمارستان}}{\text{کل زایمانها}} \times 100$$

کل زایمانها

تعداد زایمانهای چند قلو

جمع ستونهای شرایط زایمان - (نوزادان مرده بدنیا آمده + نوزادان زنده بدنیا آمده) = تعداد متولدین چندقلو

درصد چند قلو زایی

تعداد زایمانهای چند قلو

_____ × ۱۰۰

تعداد کل زایمانها

درصد مرده زایی به تفکیک پسر و دختر و کل

تعداد متولدین مرده به دنیا آمده

_____ × ۱۰۰

متولدین زنده به تفکیک جنس و کل

نسبت جنسی در بدو تولد

تعداد تولدهای زنده پسر

_____

تعداد تولدهای زنده دختر

درصد متولدین با وزن تولد کمتر از ۲۵۰۰ گرم به تفکیک پسر و دختر و کل

متولدین پسر یا دختر با وزن تولد کمتر از ۲۵۰۰ گرم

_____ × ۱۰۰

کل متولدین زنده پسر یا دختر وزن شده

درصد متولدین با وزن تولد ۲۵۰۰ گرم و بیشتر به تفکیک پسر و دختر و کل

متولدین پسر یا دختر با وزن تولد ۲۵۰۰ گرم و بیشتر

_____ × ۱۰۰

کل متولدین زنده پسر یا دختر وزن شده

درصد متولدین وزن شده به تفکیک پسر و دختر و کل

تعداد کل متولدین وزن شده

_____ × ۱۰۰

تعداد کل متولدین زنده

میزان تجدید نسل ناخالص

تعداد متولدین دختر × میزان باروری کلی

Gross Reproduction Rate (G.R.R.) = _____

تعداد کل متولدین

درصد افراد تحت پوشش برنامه تنظیم خانواده در پایان فصل

کل جمعیت استفاده کننده از کل وسایل مختلف پیشگیری از بارداری در آخرین روز هر فصل

_____ × ۱۰۰

زنان شوهردار در گروههای سنی ۱۰ تا ۴۹ سال

درصد افراد تحت پوشش برنامه تنظیم خانواده برحسب نوع وسیله در پایان هر فصل

کل جمعیت استفاده کننده از هر یک از وسایل پیشگیری از بارداری در پایان فصل

_____ × ۱۰۰

زنان شوهردار در گروههای سنی ۱۰ تا ۴۹ ساله همان فصل

نسبت کسانی که از یک وسیله استفاده می کنند به کل استفاده کننده

تعداد افرادی که از یک وسیله خاص استفاده می کنند

_____ × ۱۰۰

کل استفاده کنندگان

میزان خام مرگ برای هر دو جنس و کل

تعداد مرگ در یک سال

_____ × ۱۰۰۰

جمعیت همان سال

میزان مرگ نوزادان (کمتر از یکماه) برای هر دو جنس و کل

تعداد مرگ نوزادان در مدت یک سال

_____ × ۱۰۰۰

موالید زنده همان سال

میزان مرگ کودکان کمتر از یکسال برای هر دو جنس و کل

تعداد مرگ کودکان زیر یکسال در مدت یک سال

_____ × ۱۰۰۰

موالید زنده همان سال

میزان مرگ کودکان ۱ تا ۴ ساله برای هر دو جنس و کل

تعداد مرگ ۱ تا ۴ ساله در مدت یک سال

_____ × ۱۰۰۰

جمعیت ۱ تا ۴ ساله در همان سال

میزان مرگ کودکان کمتر از ۵ سال برای هر دو جنس و کل که به دو روش محاسبه می شود:

الف) وقتی مخرج کسر جمعیت کودکان زیر ۵ سال است:

تعداد مرگ کمتر از ۵ سال در مدت یک سال

_____ × ۱۰۰۰

جمعیت همان گروه سنی در همان سال

ب) وقتی مخرج کسر موالید زنده می باشد:

تعداد مرگ کمتر از ۵ سال در مدت یک سال

$$\frac{\quad}{\quad} \times 1000$$

موالید زنده همان سال

میزان مرگ اختصاصی سنی برای هر دو جنس و کل

تعداد مرگ در هر گروه سنی در مدت یک سال

$$\frac{\quad}{\quad} \times 1000$$

جمعیت همان گروه سنی در همان سال

میزان مرگ مادران به دلیل عوارض بارداری و زایمان و برحسب گروههای سنی

تعداد مرگ مادران به دلیل عوارض بارداری و زایمان در یک سال

$$\frac{\quad}{\quad} \times 100000$$

موالید زنده همان سال

میزان مرگ اختصاصی علتی مادران برحسب گروههای سنی و کل

تعداد مرگ مادران به علت خاص در اثر بارداری و زایمان در یک سال

$$\frac{\quad}{\quad} \times 100000$$

موالید زنده همان سال

درصد مرگ مادران از هر یک از علل مرگ در هر گروه سنی

تعداد مرگ مادران از علت خاص

$$\frac{\quad}{\quad} \times 100$$

کل مرگ مادران

Cause and age Specific Mortality Rate میزان مرگ اختصاصی علتی مادران

تعداد مرگ از هر علت در هر گروه سنی

$$\frac{\quad}{\quad} \times 1000$$

تعداد موالید زنده در همان گروه سنی مادران

میزان مرگ اختصاصی علتی در گروه سنی کمتر از ۵ سال

تعداد مرگ مربوط به علت مورد نظر در کودکان کمتر از ۵ سال در یک سال

_____ $\times 10^k$

جمعیت کمتر از ۵ سال در همان سال

نسبت مرگ از علت خاص در گروه سنی کمتر از ۵ سال

تعداد مرگ مربوط به علت مورد نظر در کودکان کمتر از ۵ سال در یک سال

_____

کل مرگ در مدت یک سال در گروه سنی کمتر از ۵ سال